

Trafikverket
i.remissvar@regeringskansliet.se
i.nationellplan@regeringskansliet.se

Yttrande över inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2022–2033 och 2022–2037, dnr I2020/02739.

Sámiid Riikkasearvi (SSR) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Trafikverkets rapport Inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2022–2033 och 2022–2037. SSR lämnar följande yttrande på rapporten på ett övergripande plan och med särskilt fokus på renskötselns förutsättningar.

1. Inledande kommentarer

SSR vill inledningsvis fästa uppmärksamheten på att rapporten inte belyser behoven/konsekvenserna för rennäringen nämnvärt samt således inte heller de finansieringsbehov som finns avseende åtgärder för att minska skador för rennäringen.

SSR anser att detta är en brist i rapporten, särskilt mot bakgrund av att renskötsel bedrivs på en stor del av Sveriges yta.

SSR föreslår att Trafikverket får i uppdrag att i samråd med renskötselns företrädare däribland SSR, att ta fram underlag som belyser tänkbara konsekvenser för renskötseln till följd av infrastrukturplanering samt ett kostnadsunderlag för åtgärder kopplade till att minimera skadorna.

2. Kommentarer på infrastrukturplaneringen

Utifrån att rapporten ej nämner eller beskriver vilka behov som finns utifrån rennäringens perspektiv lämnar SSR enbart övergripande kommentarer på rapporten, i tillägg till detta så vill vi i detta yttrande peka på ett antal viktiga frågeställningar som vi anser behöver utredas vidare.

De hinder som renskötseln möter med ökad infrastruktur är flera. Dels de arealer betesmark som försvinner på den yta som insatsen tar i anspråk, dels den buffertzonen som renskötseln måste hålla för att undvika exempelvis påkörningar av ren. Vidare skär många vägar och järnvägar av naturliga flyttvägar, betesland och förhindrar den viktiga fria strövningen för renen. Infrastrukturen bidrar i högsta grad till att förstärka de så kallade kumulativa (successivt adderande) effekternas påverkan på renskötseln.

I den kumulativa effekten sammanräknas alla de faktorer som påverkar renskötseln negativt både vad det gäller tillgång till betesmarker men också ekonomiska aspekter. Där den enskilde exploatören enbart ser sin del av markpåverkan har samebyarna att ta ställning till ett helhetsperspektiv på de marker som nyttjas i de fall man måste ta ställning till för eller emot en exploatering.

Idag förekommer ett stort antal renpåkörningar längs med befintliga vägar och järnvägar. Renpåkörningar på järnväg är komplexa sett ur den aspekten att ett tåg inte kan bromsa in tillräckligt fort om exempelvis renar befinner sig längs spåret. SSR har tidigare genomfört två kvantitativa studier gällande konsekvenser av väg och järnvägstrafik. De två mest angivna orsakerna till renpåkörningar som anges är snödjupet och stängselproblematik.

Åtgärder som ofta lyfts fram för att minska risken för renpåkörningar, både gällande väg och järnväg är stängsling. Detta kan många gånger utgöra en bra åtgärd, dock ser SSR att det finns ett stort behov av underhåll på befintliga stängsel längs i stor sett i hela renskötselområdet. SSR delar Trafikverkets bedömning att underhållet är eftersatt och att detta bör prioriteras. Det måste också säkerställas att det vid nya infrastruktursatsningar att medel avsetts för framtida underhåll.

SSR vill i sammanhanget också belysa att det finns samhällsekonomiska vinster att i den tidiga planeringen lyfta fram behovet av åtgärder/insatser kopplade till renskötseln. Bland annat skulle detta leda till positiva följd effekter såsom minskade risker för trafikanterna, renskötarna som utför arbete på väg samt minskat antal renpåkörningar.

SSR anser att det är nödvändigt vid framtagande av underlag för åtgärder samt kostnader för detta att det sker i nära dialog med berörda, dvs samebyarna och renskötselns företrädare.

SSR vill också peka på de olikheter som finns avseende ersättning för merkostnader till följd av infrastruktur till de drabbade rättighetsinnehavarna.

<https://www.trafikverket.se/nara-dig/projekt-i-flera-lan/Norrbotten/Norrbotten/Mark-och-fastighet/fragor-och-svar-om-markatkomst-och-ersattningar/>

Som synes finns idag normerade ersättningar för två areella näringar, jordbruk och skogsbruk, någon liknande norm finns inte för rennäringen vilket måste ses över. Ett system som missgynnar en näring och rättighetshavare i förhållande till andra kan inte ses som annat än diskriminerande.

SSR önskar få till stånd en dialog med ansvariga på departementet för en fortsatt dialog i de frågor som aktualiserats med anledning av denna remiss

Sámiid Riikkasearvi

Jenny Wik Karlsson
Förbundsjurist/Verksamhetschef